

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XXXIV. Habita ad populum in basilica beatorum Ioannis & Pauli,
Dominica tertia post Pentecosten.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

Apud Pharisæum Veritas pascebatur foris, apud A peccatricem mulierem, sed tamen conversam, pascebatur intus. Unde & ei sancta Ecclesia, quem sub specie hinnuli cervorum querit, in Canticis canticorum dicit: *Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie.* Cervorum quippe hinnulus, Dominus appellatur, juxta assumptam carnem antiquorum filius patrum. Ferventior verò in meridie æstus ardescit, & umbrosam locum hinnulus querit, quem æstus igne non afficit. In illis ergo cordibus Dominus requiescit, quæ amor præsentis sæculi non incendit, quæ carnis desideria non exurunt, quæ incensa suis anxietatibus in hujus mundi concupiscentiis non arefcant. Unde & Maria dicitur: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Umbrosa ergo loca in meridie ad pascedum hinnulus querit: quia talibus mentibus Dominus pascebat, quæ per respectum gratiæ temperata, corporalibus desideriis non uruntur. Plus ergo pœnitens mulier pascebat intus, quàm Pharisæus Dominum pascebat foris: quia ab æstu carnalium quasi hinnulus Redemptor noster ad illius mentem fugerat, quam post vitiorum ignem, pœnitentiæ umbra temperabat. Pensamus quantæ pietatis fuerit, peccatricem mulierem non solum ad se admittere, sed etiam ad tangendum pedes præbere. Consideremus gratiam misericordis Dei, & damnemus multitudinem reatus nostri. Ecce peccatores videt & sustinet, resistentes tolerat, & tamen quotidie per Evangelium clementer vocat. Confessionem nostram ex puro corde desiderat, & cuncta quæ delinquimus, relaxat. Temperavit nobis distractionem legis, misericordia Redemptoris. In illa quippe scriptum est: *Si quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur. Si quis hæc vel illa fecerit, lapidibus obruasur.* Apparuit conditor & redemptor noster in carne, confessioni peccatorum non penam, sed vitam promittit: mulierem sua vulnera confitentem suscipit, & sanam dimittit. Inflexit ergo ad misericordiam duritiam legis: quia quos justè illa damnat, ipse misericorditer liberat. Unde bene quoque in lege scriptum est, quia manus Moyses erant graves: *sumentes ergo lapidem, posuerunt subter, in quo sedit: Aaron autem & Hur sustentabant manus ejus.* Moyses quippe sedit in lapide, cum lex requievit in Ecclesia. Sed hæc eadem lex manus graves habuit: quia peccantes quosque non misericorditer pertulit, sed severa distractione percussit. Aaron verò mons fortitudinis, Hur autem ignis interpretatur. Quem itaque mons iste fortitudinis signat, nisi Redemptorem nostrum, de quo per Prophetam dicitur: *Erit in novissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium?* Aut quis per ignem, nisi Spiritus sanctus figuratur, de quo idem Redemptor dicit: *Ignem veni mittere in terram?* Aaron ergo & Hur graves manus Moyse sustinent, atque sustentando leviores reddunt: quia mediator Dei & hominum cum igne sancti Spiritus veniens, mandata legis graviora, quæ dum carnaliter tenerentur, portari non poterant, tolerabilia nobis per spiritalem intelligentiam ostendit. Quasi enim manus Moyse leves reddidit; quia pondus mandatorum legis ad virtutem confessionis retorfit. Hanc nobis sequentibus misericordie promissionem innuit, cum per Prophetam dicit: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat.* Hinc iterum sub Judææ specie unicuique peccatrici animæ dicitur: *Si dereliquerit vir uxorem suam, & illa recedens duxerit virum alterum, nunquid revertetur ad eam ultra? nunquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: verumtamen revertere ad me, dicit Dominus.* Ecce paradigma turpis mulieris dedit. Ostendit quod post turpitudinem recipi non possit. Sed hoc ipsum paradigma quod protulit, qui per misericordiam vincit, cum dicit fornicantem mulierem recipi

S Greg. Tom. I.

nequaquam posse, & tamen ipse fornicantem animam ut recipiat expectat. Pensate fratres, pondus tantæ pietatis. Dicit quod fieri non potest, & demonstrat quia hoc ipse facere etiam contra morem potest. Ecce vocat, & quos inquinatos denunciat, hos etiam amplecti querit, à quibus desertum esse se queritur. Nemo ergo tantæ misericordie tempus perdat, nemo oblata remedia divinæ pietatis abiciat. Ecce superna benignitas avertos nos revocat, & nobis revertentibus, suæ clementiæ sinum aperit. Unusquisque ergo penset quo debito constringitur, quando illum Deus expectat, nec contemptus exasperatur. Qui ergo permanere noluit, redeat: qui stare contempsit, saltem post lapsum surgat. Quanto nos amore conditor noster expectat, insinuat cum per Prophetam dicit: *Attendi & auscultavi, nemo quod bonum est loquitur: non est qui recogitet in corde suo & dicat, Quid feci?* Certè nunquam cogitare mala debuimus. Sed quia cogitare recta nolimus, ecce adhuc sustinet, ut recogitemus. Videte tantæ pietatis sinum, considerate apertum vobis misericordie gremium: quos malè cogitantes perdidit, bene recogitantes querit. Ad vos ergo, fratres charissimi, ad vos oculos mentis reducite, & pœnitentem peccatricem mulierem in exemplum vobis imitationis anteferte: quæque vos in adolescentia, quæque in juventute deliquisse meministis, deserte; morum operumque maculas lacrymis terge. Amemus jam Redemptoris nostri vestigia, quæ peccando contempsimus. Ecce, ut diximus, ad recipiendos nos supernæ pietatis sinus aperitur, nec maculosa in nobis vita contemnitur. Per hoc quod iniquationem nostram perhorrescimus, internæ jam munditiæ concordamus. Revertentes nos Dominus clementer amplectitur; quia peccatorum vita ei esse indigna jam non potest, quæ sletibus lavatur in Christo Jesu Domino nostro: qui vivit & regnat cum Patre Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Lectio sancti Evangelij secundum
Lucam.

IN illo tempore: Erant appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores, ut audirent illum. Et murmurabant Pharisei & Scribae, dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam, dicens: Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & si perdidit unam ex illis, nonne dimittit novaginta novem in deserto, & vadit ad illam que perierat, donec inveniat illam? Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens: & veniens domum, convocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam que perierat. Dico vobis, quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente, quam super novaginta novem justis qui non indigent penitentia. Aut que mulier habens drachmas decem, & si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, & evertit domum, & querit diligenter donec inveniat eam? Et cum invenerit, convocat amicas & vicinas suas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram. Ita dico vobis: Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente.

A A a a

HOMILIA XXXIV.

Habita ad populum in basilica beatorum Ioannis & Pauli, Dominica tertia post Pentecosten.

Astrivum tempus quod corpori meo valde contrarium est, loqui me de expositione Evangelij longa mora interveniente prohibuit. Sed non, quia lingua tacuit, ardere charitas cessavit. Hoc etenim dico, quod apud se vestrum unusquisque recognoscit. Plerumque charitas quibusdam occupationibus præpedita, & intus flagrat in corde, & tamen non monstratur in opere: quia & sol cum nube tegitur, non videtur in terra, & tamen ardet in caelo. Sic sic esse occupata charitas solet, & intus vim sui ardoris exercit, & foris flammam operis non ostendit. Sed quia nunc ad loquendum tempus rediit, vestra me studia accendunt, ut mihi tantò amplius loqui liceat, quantò hoc vestræ mentes desiderabilius expectabant.

Audistis in lectione Evangelica, fratres mei, quia peccatores & publicani accesserunt ad Redemptorem nostrum: & non solum ad colloquendum, sed etiam ad convescendum receperunt. Quod videntes Pharisei, dedignati sunt. Ex qua re colligitur, quia vera iustitia compassionem habet, falsa iustitia dedignationem: quamvis & iusti soleant rectè peccatoribus dedignari. Sed aliud est quod agit typho superbiæ, aliud quod zelo disciplinæ. Dedignantur etenim, sed non dedignantes: desperant, sed non desperantes: persecutionem commoveant, sed amantes: quia etsi foris increpationes per disciplinam exaggerant, intus tamen dulcedinem per charitatem servant. Præponunt sibi in animo ipsos plerumque quos corrigunt; meliores existimant eos quoque quos iudicant. Quod videlicet agentes, & per disciplinam subditos, & per humilitatem custodiunt semetipsos. At contra hi qui de falsa iustitia superbiere solent, ceteros quosque despiciunt, nullà infirmantibus misericordiâ condescendunt: & quò se peccatores esse non credunt, eo deterius peccatores fiunt. De quorum profectò numero Pharisei extiterant, qui dijudicantes Dominum quòd peccatores susciperet, avari corde ipsum fontem misericordiæ reprehendebant. Sed quia ægrierant, ita ut ægros se esse nescirent; quatenus quod erant agnoscerent, cælestis eos medicus blandis fomentis curat, benignum paradigma objicit, & in eorum corde vulneris tumorem premit. Ait namque: [*Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonagintanovem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat?*] Ecce mira dispensatione pietatis, similitudinem Veritas dedit, quam & in se ipso homo recognosceret, & tamen hæc specialiter ad ipsum auctorem hominum pertineret. Quia enim centenarius perfectus est numerus, ipse centum oves habuit, cum Angelorum substantiam & hominum creavit. Sed una ovis tunc perit, quando peccando homo pascua vitæ dereliquit. Dimisit autem nonagintanovem oves in deserto: quia illos summos Angelorum choros reliquit in caelo. Cur autem caelum desertum vocatur, nisi quòd desertum dicitur derelictum? Tunc autem caelum homo deseruit, cum peccavit. In deserto autem nonagintanovem oves remanserant, quando in terra Dominus unam quærebat: quia rationalis creatura numerus, Angelorum videlicet & hominum, qui ad videndum Deum conditus fuerat, pereunte homine erat imminutus: & ut perfecta summa ovium integraretur in caelo, homo perditus quærebat in ter-

Ara. Nam quod hic Evangelista dicit, in deserto; alius dicit, in montibus, ut significet in excelis: quia mirum oves que non perierant, in sublimibus stabant. [*Et cum invenit ovem, imponit in humeros suos gaudens.*] Oves in humeris suis imposuit, quia humanam naturam suscipiens, peccata nostra ipse portavit. [*Et veniens domum, convocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam que perierat.*] Inventa ove domum redit, quia pastor noster reparato homine ad regnum caeleste rediit. Ibi amicos & vicinos invenit, illos videlicet Angelorum choros, qui amici ejus sunt, quia voluntatem ejus continè in sua stabilitate custodiunt. Vicini quoque ejus sunt; quia claritate visionis illius sua assiduitate perfuuntur. Et notandum, quòd non dicit, Congratulamini inventæ ovi, sed mihi: quia videlicet ejus gaudium est vita nostra: & cum nos ad caelum reducimur, solemnitate lætitiæ ejus implemus. [*Dico vobis, quòd ita gaudium erit in caelo super uno peccatore penitentem agente, quàm super nonagintanovem iustis qui non indigent penitentia.*] Considerandum nobis est, fratres mei, cur Dominus plus de conversis peccatoribus, quàm de stantibus iustis in caelo gaudium esse fateatur: nisi hoc quod ipsi per quotidianum visionis experimentum novimus, quia plerumque hi qui nullis se oppressos peccatorum molibus sciunt, stant quidem in via iustitiæ, nulla illicita perpetrans, sed tamen ad caelestem patriam anxie non anhelant, tantoque sibi in rebus licitis usum præbent, quantò se perpetrassè nulla illicita meminere. Et plerumque pigri remanent ad exercitiâ bona præcipua: quia valde sibi securi sunt quòd nulla commiserint mala graviora. At contra, nonnunquam hi qui se aliquam illicita egisse meminere, ex ipso suo dolore compuncti, inardescunt in amore Dei, seseque in magnis virtutibus exercent, cuncta difficilia sancti certaminis appetunt, omnia mundi derelinquunt, honores fugiunt, acceptis contumeliis lætantur, flagrant desiderio, ad caelestem patriam anhelant; & quia se errasse à Deo considerant, damna præcedentia lucris sequentibus recompensant. Maius ergo de peccatore converso, quàm de stante iusto gaudium fit in caelo: quia & dux in prælio plus cum militem diligit, qui post fugam reversus, hostem fortiter premit, quàm illum qui nunquam terga præbuit, & nunquam aliquid fortiter gessit. Sic agricola illam amplius terram amat, quæ post spinas, uberes fruges profert, quàm eam quæ nunquam spinas habuit, & nunquam fertilem messem producit. Sed inter hæc sciendum est, quia sunt plerique iusti, in quorum vita tantum est gaudium, ut eis quælibet peccatorum penitentia præponi nullatenus possit. Nam multi & nullorum sibi malorum sunt conscij, & tamen in tanti ardoris afflictione se exercent, ac si peccatis omnibus coangustentur. Cuncta etiam licita respuunt, ad despectum mundi sublimiter accinguntur, licere sibi nolunt omne quod liber, bona sibi amputant etiam concessa, contemnunt visibilia, invisibilibus accenduntur, lætentis gaudent, in cunctis semetipsos humiliant; & sicut nonnulli peccata operum, sic ipsi cogitationum peccata deplorant. Quid itaque istos dixerim, nisi & iustos & penitentes, qui se & in penitentia de peccato cogitationis humiliant, & recti semper in opere perseverant? Hinc ergo colligendum est, quantum Deo gaudium faciat quando humiliter plangit iustus, si facit in caelo gaudium quando hoc quòd malè gessit, per penitentiam damnat injustum. Sequitur: [*Aut quæ mulier habens drachmas decem, & si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, & everit domum, & quærit diligenter donec inveniat drachmam quam perdidit?*] Qui signatur per pastorem, ipse & per mulierem. Ipse etenim Deus, ipse & Dei sapientia. Et quia imago exprimitur in drachma, mu-

lier drachmam perdidit, quando homo qui conditus ad imaginem Dei fuerat, peccando à similitudine sui conditoris recessit. Sed accendit mulier lucernam; quia Dei sapientia apparuit in humanitate. Lucerna quippe lumen in testa est: lumen verò in testa, est divinitas in carne. De qua videlicet testa sui corporis dicit ipsa Sapientia: *Exaruit velut testa virtus mea.* Quia enim testa in igne solidatur, ejus virtus sicut testa exaruit; quia assumptam carnem ad resurrectionis gloriam ex passionis tribulatione roboravit. Accensâ autem lucernâ evertit domum; quia mox ut ejus divinitas per carnem claruit, omnis se nostra conscientia concussit. Domus namque evertitur, quum consideratione reatus sui humana conscientia perturbatur. Qui eversionis sermo non discrepat ab eo quod in aliis codicibus legitur, *emundat*: quia nimirum prava mens si non prius per timorem evertitur, ab assuetis vitis non emundatur. Eversa ergo domo invenitur drachma: quia dum perturbatur conscientia hominis, reparatur in homine similitudo conditoris. [*Et cum invenerit, convocat amicas & vicinas suas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram.*] Quæ amicae vel vicinæ, nisi illa potestates cælestes sunt, jam superius dicitur: Quæ tantò supernæ sapientiæ juxta sunt, quantò ei per gratiam continuæ visionis appropinquant. Sed inter hæc nequaquam relinquere negligenter debemus, cur ista mulier, per quam Dei sapientia figuratur, decem drachmas habuisse perhibetur, ex quibus unam perdidit, quam cum quaereret, invenit Angelorum quippe & hominum naturam ad cognoscendum se Dominus condidit: quam dum consistere ad æternitatem voluit, eam proculdubio ad suam similitudinem creavit. Decem verò drachmas habuit mulier: quia novem sunt ordines Angelorum. Sed ut completeretur electorum numerus, homo decimus est creatus: qui à conditore suo nec post culpam periit, quia hunc æterna sapientia per carnem miraculis coruscans ex lumine teste reparavit.

Novem verò Angelorum ordines diximus: quia videlicet esse, testante sacro eloquio, scimus Angelos, Archangelos, Virtutes, Potestates, Principatus, Dominationes, Thronos, Cherubim, atque Seraphim. Esse namque Angelos & Archangelos, pæne omnes sacri eloquij pagine testantur. Cherubim verò atque Seraphim sæpe, ut notum est, libri Prophetarum loquuntur. Quatuor quoque ordinum nomina Paulus Apostolus ad Ephesios enumerat, dicens: *Supra omnem Principatum, & Potestatem, & Virtutem, & Dominationem.* Qui rursus ad Colossenses scribens, ait: *Sive Throni, sive Potestates, sive Principatus, sive Dominationes.* Dominationes verò & Principatus ac Potestates jam ad Ephesios loquens descripsit: sed ea quoque Colossensibus dicturus, præmisit Thronos, de quibus necdum quidquam fuerat Ephesius locutus. Dum ergo illis quatuor quæ ad Ephesios dixit, id est, Principatus, Potestatibus, Virtutibus, atque Dominationibus conjunguntur Throni, quinque sunt ordines qui specialiter exprimuntur. Quibus dum Angeli & Archangeli, Cherubim atque Seraphim adjuncta sunt, proculdubio novem esse Angelorum ordines inveniuntur. Unde & ipsi angelo, qui primus est conditus, per Prophetam dicitur: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore, in deliciis paradisi Dei fuisti.* Ubi notandum, quòd non ad similitudinem Dei factus, sed signaculum similitudinis dicitur: ut quòd in eo subtilior est natura, eò in illo imago Dei similis insinuetur expressa. Quo in loco mox subditur: *Omnis lapis pretiosus operimentum tuum: sardius, topazius, & jaspis, chrysolithus, onyx, & beryllus, sapphirus, carbunculus, & smaragdus.* Ecce novem dixit nomina lapidum: quia perfectò novem sunt ordines Angelorum. Qui-

S. Greg. Tom. I.

bus nimirum ordinibus ille primus angelus ideo ornatus & opertus exiit, quia dum cunctis agminibus Angelorum prælatus est, ex eorum comparatione clarior fuit. Sed cur istos persistentium Angelorum choros enumerando perstrinximus, si non eorum quoque ministeria subtiliter exprimamus? Græca etenim lingua Angeli nuncij, Archangeli verò summi nuncij vocantur. Sciendum quoque, quòd Angelorum vocabulum, nomen est officij, non naturæ. Nam sancti illi cælestis patriæ spiritus semper quidem sunt spiritus, sed semper vocari angeli nequaquam possunt: quia tunc solùm sunt angeli, cum per eos aliqua nunciantur: unde & per Psalmistam dicitur: *Qui facit angelos suos spiritus.* Ac si patenter dicat: *Qui eos, quos semper habet spiritus, etiam cum voluerit, angelos facit.* Hi autem qui minima nunciant, Angeli: qui verò summa annunciant, Archangeli vocantur. Hinc est enim, quòd ad Mariam virginem non quilibet angelus, sed Gabriel archangelus mittitur. Ad hoc quippe ministerium summum Angelum venire dignum fuerat, qui summum omnium nunciabat. Qui idcirco etiam privatis nominibus censentur, ut signetur per vocabula etiam in operatione quid valeant. Neque enim in illa sancta civitate perficit, idcirco propria nomina fortiuntur, ne eorum personæ sine nominibus sciri non possint: sed cum ad nos aliquid ministraturi veniunt, apud nos etiam nomina à ministerijs trahunt. Michael namque, quis ut Deus: Gabriel autem, fortitudo Dei: Raphaël verò dicitur medicina Dei. Et quoties miræ virtutis aliquid agitur, Michaël mitti perhibetur: ut ex ipso actu & nomine detur intelligi, quia nullus potest facere quod facere prævalet Dens. Unde & ille antiquus hostis, qui Deo esse per superbiam similis concupivit, dicens: *In calum conscendam, super altitudinem nubium, similis ero Altissimo:* dum in fine mundi in sua virtute relinquetur extremo supplicio perimendus, cum Michaële archangelo prælaturus esse perhibetur, sicut per Joannem dicitur: *Factum est prælium cum Michaële archangelo:* ut qui se ad Dei similitudinem superbus extulerat, per Michaëlem peremptus discat, quia ad Dei similitudinem per superbiam nullus exurgat. Ad Mariam quoque Gabriel mittitur, qui Dei fortitudo nominatur. Illum quippe nunciare veniebat, qui ad debellandas aëreas potestates humilis apparere dignatus est. De quo per Psalmistam dicitur: *Tollite portas principes vestras, & elevamini porta aternales, & intrabit Rex gloria. Quis est iste Rex gloria? Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio.* Et rursus: *Dominus virtutum ipse est Rex gloria.* Per Dei ergo fortitudinem nunciandus erat, qui virtutum Dominus, & potens in prælio, ad debellandas potestates aëreas veniebat. Raphaël quoque interpretatur, ut diximus, medicina Dei: quia videlicet dum Tobie oculos quasi per officium curationis tetigit, cæcitatibus ejus tenebras terfit. Qui ergo ad curandum mittitur, dignum videlicet fuit ut Dei medicina vocaretur. Sed quia Angelorum nomina interpretando perstrinximus, nunc superest ut ipsa officiorum vocabula breviter exequamur. Virtutes etenim vocantur illi nimirum spiritus, per quos signa & miracula frequentius fiunt. Potestates etiam vocantur hi, qui hoc potentius ceteris in suo ordine perceperunt, ut eorum ditioni virtutes adversæ subjectæ sint, quorum potestate refrænantur, ne corda hominum tantum tentare prævaleant, quantum volunt. Principatus etiam vocantur, qui ipsis quoque bonis Angelorum spiritibus præsent, qui subjectis aliis dum quæque sunt agenda disponunt, eis ad explenda divina ministeria principantur. Dominationes autem vocantur, qui etiam Potestates principatum diffi-

AAA ij

Pf. 21. d

Eph. 1. d

Coloss. 1. c

Ezech. 28. c

ibid.

r. sal. 103.

Luc. 1. a

Isai 14. e

Apo. 12. b

Luc. 1. o

Psal. 23. b

ibid.

Tob. 11. e

multitudinem alta transcendunt. Nam principati, est
 inter reliquos priorem existere: dominari verò, est
 etiam subiectos quosque possidere. Ea ergo Angelo-
 rum agmina, quæ mirâ potentiâ præminent, pro
 eo quòd eis cetera ad obediendum subiecta sunt, Do-
 minationes vocantur. Throni quoque illa agmina
 sunt vocata, quibus ad exercendum iudicium sem-
 per Deus omnipotens præsidet. Quia enim thronos
 Latino eloquio sedes dicimus; throni Dei dicti sunt
 hi, qui tanta divinitatis gratia replentur, ut in eis
 Dominus sedeat, & per eos sua iudicia decernat. Un-
 de & per Psalmistam dicitur: *Sedes super thronum,*
 qui iudicas aequitatem. Cherubim quoque pleni-
 tudo scientiæ dicitur. Et sublimiora illa agmina idcir-
 co Cherubim vocata sunt, quia tantò perfectiori
 scientia plena sunt, quantò claritatem Dei vicinior
 contemplantur: ut secundum creaturæ modum, eò
 plenè omnia sciant, quòd visioni conditoris sui per
 meritum dignitatis appropinquant. Seraphim etiam
 vocantur illa spirituum sanctorum agmina, quæ ex
 singulari propinquitate conditoris sui, incompara-
 bili ardent amore. Seraphim namque ardentes, vel
 incendentes vocantur. Quæ, quia ita Deo conjunc-
 ta sunt, ut inter hæc & Deum nulli alij spiritus in-
 terfuit, tantò magis ardent, quantò hunc vicinior
 vident. Quorum profectò flamma amor est: quia
 quò subtilius claritatem divinitatis ejus aspiciunt,
 eò validius in ejus amore flammescunt. Sed quid
 prodest nos de angelicis spiritibus ista perstringere,
 si non studeamus hæc etiam ad nostros profectus
 congrua consideratione derivare? Quia enim super-
 na illa civitas ex Angelis & hominibus constat, ad
 quam tantum credimus humanum genus ascendere,
 quantos illic contigit electos Angelos remansisse,
 sicut scriptum est: *Statuit terminos gentium secun-
 dum numerum Angelorum Dei:* debemus & nos
 aliquid ex illis distinctionibus supernorum civium
 ad usum nostræ conversationis trahere, nosque ip-
 sos ad incrementa virtutum bonis studiis inflamma-
 re. Quia enim tanta illuc ascensura creditur mul-
 tudo hominum, quanta multitudo remansit An-
 gelorum: superest ut ipsi quoque homines qui ad
 caelestem patriam redeunt, ex eis agminibus aliquid
 illuc revertentes imitentur. Distinctè namque con-
 versationes hominum, singulorum agminum ordi-
 nibus congruunt, & in eorum sortem per con-
 versationis similitudinem deputantur. Nam sunt pler-
 que qui parva capiunt, sed tamen hæc eadem parva
 piè annunciare fratribus non desistunt. Isti itaque
 in Angelorum numerum currunt. Et sunt nonnulli,
 qui divinæ largitatis munere relecti, secretorum cæ-
 lestium summa & capere prævalent, & nunciare.
 Quo ergo isti, nisi inter Archangelorum numerum
 deputantur? Et sunt alij, qui mira faciunt, signa
 valenter operantur. Quò ergo isti, nisi ad superna-
 rum Virtutum sortem & numerum congruunt? Et
 sunt nonnulli, qui etiam de obsessis corporibus ma-
 lignos spiritus fugant, eosque virtute orationis, &
 vi acceptæ potestatis eiciunt. Quò itaque isti meri-
 tum suum, nisi inter Potestatum caelestium nume-
 rum sortiuntur? Et sunt nonnulli, qui acceptis vir-
 tutibus etiam electorum hominum merita transcen-
 dunt; cumque & bonis meliores sunt, electis quo-
 que fratribus principantur. Quò ergo isti sortem
 suam, nisi inter Principatum numerum acceperunt?
 Et sunt nonnulli, qui sic in semetipsis cunctis vi-
 tiis, omnibusque desiderijs dominantur, ut ipso
 jure munditiæ, dij inter homines vocentur: unde
 Exod. 7. d & ad Moysen dicitur: *Eecce constitui te deum Pha-
 raonis.* Quo ergo isti, nisi inter numeros Domina-
 tionum currunt? Et sunt nonnulli, qui dum sibi-
 metipsis vigilantia cura dominantur, dumque se sol-
 licita intentione discutiunt, divino timori semper
 inhærentes, hoc in munere virtutis accipiunt, ut
 iudicare rectè & alios possint. Quorum profectò

A mentibus dum divina contemplatio præsto est, in
 his velut in throno suo Dominus præsidens, alio-
 rum facta examinat, & cuncta mirabiliter de sua
 sede dispenfat. Quid ergo isti, nisi throni sui con-
 ditoris sunt? vel quòd nisi ad supernarum sedium
 numeros adscribuntur? Per quos dum sancta Ecce-
 sia regitur, plerumque de quibusdam suis infirmis
 actibus etiam electi iudicantur. Et sunt nonnulli,
 qui tanta Dei ac proximi dilectione pleni sunt, ut
 Cherubim jure nominentur. Quia enim, ut præ-
 fati sumus, Cherubim plenitudo scientiæ dicitur,
 & Paulo dicente didicimus, quia *plenitudo legis est
 charitas:* omnes qui Dei & proximi charitate ceteris
 amplius pleni sunt, meritum suorum sortem
 inter Cherubim numeros perceperunt. Et sunt non-
 nulli, qui supernæ contemplationis facibus accensi,
 in solo conditoris sui desiderio anhelant, nihil jam
 in hoc mundo capiunt, solo æternitatis amore pas-
 cuntur, terrena quæque abijciunt, cuncta tempo-
 ralia mente transcendunt, amant & ardent, atque
 in ipso suo ardore requiescunt, amando ardent, lo-
 quendo & alios accendunt, & quos verbo tangunt,
 ardere protinus in Dei amore faciunt. Quid ergo istos
 nisi Seraphim dixerim? quorum cor in igne con-
 versum lucet & urit; quia & mentium oculos ad
 superna illuminant, & compungendo in fletibus,
 vitiorum rubiginem purgant. Qui ergo ita ad amo-
 rem sui conditoris inflammati sunt, quòd nisi inter
 Seraphim numerum sortem suæ vocationis acceperunt?
 Sed hæc, fratres charissimi, me loquente,
 introitus vos ad vosmetipsos reducite, secretorum
 vestrorum merita cogitationesque discutite. Videte
 si quid jam boni vobiscum intus agitis, videte si in
 numero horum agminum, quæ breviter tangendo
 perstrinximus, sortem vestræ vocationis invenitis.
 Væ autem animæ, quæ in se de his bonis quæ enu-
 meravimus, minime aliquid recognoscit: eique
 adhuc væ deterius imminet, si & privatam se do-
 nis intelligit, & nequaquam gemit. Quisquis ergo
 talis est, fratres mei, gemendus est valde, quia
 non gemit. Pensemus ergo accepta electorum nu-
 mera, & virtute qua possumus, ad amorem tantæ
 fortis anhelemus. Qui in se donorum gratiam mini-
 me recognoscit, gemat. Qui verò in se minora cog-
 noscit, aliis majora non invidet: quia & super-
 na illa distinctiones beatorum spirituum ita sunt
 conditæ, ut aliæ aliis sint prelate. Fertur verò Dio-
 nysius Areopagita, antiquus videlicet & venerabilis
 pater, dicere quòd ex minorum Angelorum agmi-
 nibus foras ad explendum ministerium vel visi-
 bilitate, vel invisibilitate mittuntur: scilicet quia
 ad humana solatia aut Angeli, aut Archangeli veniunt.
 Nam superiora illa agmina ab intimis nunquam
 recedunt: quoniam ea quæ præminent, usum
 exterioris ministerij nequaquam habent. Cui rei
 illud videtur esse contrarium quod Isaias dicit: *Et
 volavit ad me unus de Seraphim, & in manu ejus
 calculus, quem forcipe tulerat de altari, & tetigit
 os meum.* Sed in hac Prophetæ sententia ita in-
 telligi, quia ij spiritus qui mittuntur, eorum vocabu-
 lum percipiunt, quorum officium gerunt. Qui enim
 ut peccata locutionis incendat, de altari Angelus
 carbonem portat, Seraphim vocatur, quod incendium
 dicitur. Huic autem sensui & illud creditur non
 inconvenienter opitulari, quod per Danielelem dicitur:
*Millia millium ministrabant ei, & decies centena
 millia assistebant ei.* Aliud namque est ministrare,
 aliud assistere: quia hi administrant Deo, qui & ad
 nos nunciando exeunt: assistunt verò, qui sic con-
 templatione intima perfruuntur, ut ad explenda
 foras opera minime mitrantur. Sed quia in quibusdam
 locis quædam per Cherubim, quædam verò per
 Seraphim agi didicimus: utrum per se hæc faciant,
 an per subiecta agmina agantur, quæ sicut dicitur, in eo

Psal. 9. a

Rom. 13. c

Deut. 32.

Isai. 6. b

Exod. 7. d

Dan. 7. c

quod à majoribus veniunt, majorū vocabula sortiuntur; nos affirmare volumus, quod apertis testimoniis non approbamus. Hoc tamen certissimè scimus, quia ad explendum de supernis ministerium, alij spiritus alios mittunt; Zacharia scilicet propheta testante qui ait: *Ecce Angelus qui loquebatur in me, egrediebatur: & ecce alius Angelus egrediebatur in occursum eius, & dixit ad eum: Curre, & loquere ad puerum istum, dicens: Absque muro habitabitur Hierusalem.* Dum enim Angelus ad Angelum dicit: Curre & loquere, dubium non est quia alius alium mittit. Minora verò sunt quæ mittuntur, majora quæ mittunt. Sed hoc quoque de ipsis agminibus quæ mittuntur, certum tenemus: quia & cum ad nos veniunt, sic exterius implent ministerium, ut tamen nunquam desint interioribus per contemplationem. Et mittuntur igitur, & assistunt: quia est circumscriptus est angelicus spiritus, summus tamen spiritus ipse, qui Deus est, circumscriptus non est. Angelitæque & missi, & ante ipsum sunt: quia quolibet missi veniant, intra ipsum currunt. Sciendum quoque est, quia plerumque ipsi beatorum spirituum ordines vicinorum sibi ordinum vocabula sortiuntur. Thronos etenim, scilicet sedes Dei, specialem beatorum spirituum ordinem diximus, & tamen per Psalmistam dicitur: *Qui sedes super Cherubim, appare: quia videlicet, dum in ipsis distinctionibus agminum Cherubim Thronis junguntur, sedere etiam super Cherubim Dominus ex vicini agminis æqualitate perhibetur.* Sic quippe in illa summa civitate specialia quadam singulorum sunt, ut tamen sint communia omnium: & quod in se ex parte quisque habet, hoc in alio ordine totum possidet. Sed idcirco uno eodemque vocabulo communiter non censetur, ut ille ordo vocari privato uniuersusque rei nomine debeat, qui hanc in munere plenius accepit. Seraphim namque incendium diximus; & tamen amore conditoris simul omnes ardent. Cherubim verò plenitudinem scientiæ; & tamen quis ibi aliquid nesciat, ubi ipsum omnes simul fontem scientiæ Deum vident? Throni quoque illa agmina quibus conditor præsidet, vocantur: sed beatus esse quis potest, nisi creator suus ejus menti præsideat? Quæ ergo ex parte ab omnibus habentur, eis in privato nomine data sunt, qui hæc in munere plenius acceperunt. Nam & si qua illic sit alij habent, ut haberi ab aliis nequiquam possunt, sicut speciali nomine Dominationes & Principatus vocantur, cuncta ibi singulorum sunt: quia per charitatem spiritus ab alio in aliis habentur.

Sed ecce dum celestium civium secreta rimamur, ab expositionibus nostræ ordine longè digressi sumus. Suspiremus ergo ad eos, de quibus loquimur, sed redeamus ad nos. Meminisse etenim debemus, quia caro sumus. Taceamus interim de secretis cæli, sed ante conditoris oculos manu penitentiam tergamus maculas pulveris nostri. Ecce ipsa divina misericordia pollicetur, dicens: *[Gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente.]*

Et tamen per Prophetam Dominus dicit: *Quia quicumque die iustus peccaverit, omnes iustitiæ ejus in oblivione erunt coram me.* Pensemus, si possumus, E dispensationem supernæ pietatis. Stantibus, si ceciderint, minatur penam: lapsis verò ut surgere appetant, promittit misericordiam. Illos terret, ne præsumant in bonis: istos refocet, ne desperent in malis. Iustus es, iram pertimesce, ne corruas: peccator es, præsume de misericordia, ut surgas. Ecce autem jam lapsi sumus, stare nequaquam valimus, in pravis nostris desideriis jacemus. Sed qui nos condidit rectos, adhuc expectat, & provocat ut surgamus. Sinum suæ pietatis aperit, nosque ad se recipere per penitentiam quærit. Sed penitentiam agere dignè non possumus, nisi modum quoque ejusdem penitentiam cognoscamus. Peniten-

tiam quippe agere, est & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc penitentiam agere, aut dissimulat, aut ignorat. Quid enim prodest si peccata quis luxuriæ desinat, & tamen adhuc avaritiæ æstibus anhelat? Aut quid prodest, si ira culpas jam luceat, & tamen adhuc invidiæ facibus tabescat? Sed minus est valdè quod dicimus, ut qui peccata deplorat, ploranda minimè committat: & qui plangit vitia, perpetrare vitia timeat. Nam cogitandum summopere est, ut qui se illicita meminit commisisse, à quibusdam etiam licitis studeat abstinere: quatenus per hoc conditori suo satisfaciatur, ut qui commisit prohibita, sibi metipso abscondere debeat etiam concessa: & se reprehendat in minimis, qui se meminit in maximis deliquisse.

* Minima sunt quæ loquor, si hæc ex sacri eloquij * a. Nimia testimoniis non affirmo. Lex certè veteris Testa- Exod. 20. menti alienam uxorem concupisci prohibet: à Rege verò fortia juberi militibus, vel desiderari aquam, non penaliter vetat. Et cuncti novimus quoddam 2. Reg. 11. David concupiscentiæ mucrone transfixus, alienam conjugem & concupivit & abstulit. Cujus culpam digna verbera sunt secuta, & malum quod perpetravit, per penitentiam lamenta correxit. Qui cum longè post contra hostium cuneos federet, aquam bibere de Bethleemica cisterna ex desiderio voluit. Cujus electi milites inter catervas adversantium medias erumpentes, aquam quam Rex desideraverat, illæsi detulerunt. Sed vir flagellis eruditus, semetipsum proinus cum periculo militum aquam desiderasse reprehendit, eamque Domino fundens libavit, sicut illic scriptum est: *Libavit eam 2. Reg. 23. Domino.* In sacrificium quippe Domini effusa aqua 1. Par. 13. conversa est, quia culpam concupiscentiæ mactavit per penitentiam reprehensionis suæ. Qui ergo quondam concupiscere alienam conjugem nequaquam timuit, post etiam quia aquam concupiscet expavit. Quia enim se illicita perpetrasse meminerat, contra semetipsum jam rigidus, etiam à licitis abstinere. Sic sic agimus penitentiam, si ea quæ commisimus, perfectè * desleamus. Pensemus supernas divitias conditoris nostri. Peccare nos vidit, & pertulit. Qui nos ante culpam peccare prohibuit, etiam post culpam expectare ad veniam non desistit. Ecce ipse nos, quem despeximus, vocat. Aversi ab illo sumus, & tamen non avertitur.

Unde bene per Isaiam dicitur: *Et erunt oculi tui Isai. 30. d. videntes præceptorem tuum, & aures tue audient vocem post tergum monentis.* Quasi in faciem homo monitus est, quando ad iustitiam conditus, præcepta rectitudinis accepit. Sed cum hæc eadem præcepta contempsit, quasi conditori suo dorsum mentis in faciem dedit. Sed ecce adhuc post tergum sequitur, & monet: quia jam & à nobis contemptus est, & tamen nos adhuc vocare non cessat. Quasi dorsum ei in faciem dedimus, cujus verba despiciamus, cujus præcepta calcamus: sed stans post tergum nos aversos revocat, qui & videt quod despicitur, & tamen per præcepta clamat, per penitentiam expectat. Pensate ergo, fratres charissimi, si cuilibet vestrum loquenti famulus suus subito superbiret, terga in faciem mitteret, nunquid non contemptus dominus, ejus superbiam feriret, vulnera districtæ animadversionis infligere? Ecce nos peccando auctori nostro terga in faciem dedimus, & tamen sustinemur. Superbè aversos benignè revocat, & qui ferire nos aversantes potuit, ut revertamur munera promittit. Tanta ergo conditoris nostri misericordia duritiam nostri reatus emolliat, & homo qui malum quod fecit experiri percussus poterat, saltem expectatus erubescat.

Rem, fratres, breviter refero, quam viro venerabili Maximiano tunc patre monasterij mei atque presbytero, nunc autem Syracusano Episcopo nar-

rante cognovi. Hanc itaque si solerter auditis, charitati vestre non breviter suffragari credo. Nostris modò temporibus Victorinus quidam extitit, qui alio quoque nomine Emilianus appellatus est, non inopis substantiæ juxta mediocritatem vitæ: sed quia plerumque regnat in rerum opulentiæ carnis culpa, in quodam facinore lapsus est, quod debuisset valde pertimescere, ac de suæ mortis immanitate cogitare. Reatus ergo sui consideratione compunctus exiret se contra se, mundi hujus omnia dereliquit, monasterium petiit. In quo nimirum monasterio tantæ humilitatis tantæque sibi districtiōnis extitit, ut cuncti fratres, qui illic ad amorem divinitatis excreverant, suam cogere vitam despicerent, dum illius pœnitentiam viderent. Studuit namque toto mentis adnifu cruciare carnem, voluntates proprias frangere, furtivas orationes querere, quotidianis se lacrymis lavare, despectum sui appetere, oblatam à fratribus venerationem timere. Hic itaque nocturnas fratrum vigiliis prævenire conlueverat: & quia mons, in quo monasterium situm est, ex uno latere in secretiore parte prominebat, illuc consuetudinem fecerat ante vigiliis egradi, ut se quotidie in fletu pœnitentiæ quantò secretius, tantò liberius maceraret. Contemplabatur namque districtiōnem venturi judicis sui, & jam eidem judici concordans, puniebat in lacrymis reatum facinoris sui. Quadam verò nocte Abbas monasterij vigilans hunc latenter egredientem intuitus, lento foras pede secutus est. Quem cum in secreto montis latere cerneret in oratione prostratum, expectare voluit quando suggereret, ut ipsam quoque longanimitatem orationis ejus exploraret; cum subito cælitus lux emissa super eum fusa est, qui in oratione prostratus jacebat: tantaque se illo in loco claritas sparsit, ut tota pars regionis illius ex eadem luce candesceret: quam Abbas ut vidit, intremuit, & fugit. Cumque post longum horæ spatium idem frater ad monasterium rediisset, Abbas ejus ut disceret an super se effusionem tanti luminis agnovisset, requirere eum studuit, dicens: Ubi fuisti, frater? At ille latere posse se credens, in monasterio se fuisse respondit. Quo negante Abbas compulsus est dicere quid vidisset. At ille videns se esse deprehensum, hoc quoque quod Abbatem latebat, aperuit adjungens: Quando super me vidisti lucem de cælo descendere, vox etiam pariter venit, dicens: Dimissum est peccatum tuum. Et quidem omnipotens Deus peccatum ejus potuit tacendo laxare: sed loquendo per vocem, radiando per lumen, exemplo suæ misericordiæ nostra ad pœnitentiam voluit corda * convertere. Miramur, fratres charissimi, quòd persecutorem suum Saulum Dominus de cælo prostravit, de cælo allocutus est. Ecce nostris quoque temporibus peccator & pœnitens vocem de cælestibus audivit. Illi dictum est: *Quid me persequeris?* Ille verò audire meruit: *Dimissum est peccatum tuum.* Longè est inferior meritis peccator iste pœnitens, quàm Paulus. Sed quia adhuc in hac re de Saulo loquimur crudelitatem necis anhelante, liceat audenter dicere, quia Saulus propter superbiam, vocem increpationis, iste verò propter humilitatem, vocem consolationis audivit. Hunc quia humilitas straverat, divina pietas erigebat: illum quia superbia exererat, divina severitas humiliabat. Habete ergo fiduciam, fratres mei, de misericordia conditoris nostri: cogitate quæ facitis, recogitate quæ fecistis. Largitatem supernæ pietatis aspiciate, & ad misericordem judicem dum adhuc expectat, cum lacrymis venite. Considerantes namque quòd justus si peccata vestra nolite negligere: considerantes verò quòd pius sit, nolite desperare. Præbet apud Deum homini fiduciam Deus homo. Est nobis spes magna pœnitentibus, quia advocatus noster factus est judex noster. Qui vivit &

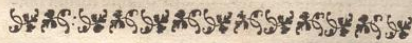
* al. concu-
tere.

dit. 9. a

regnat cum Patre & Spiritu sancto Deus in sæcula sæculorum, Amen.

lectio sancti Evangelij secundum Lucam.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: *Cum audieritis praelia & seditiones, nolite terri: oportet enim primum hæc fieri, sed nondum statim finis. Tunc dicebat illis: Surget gens contra gentem, & regnum adversus regnum: & terramotus magni erunt per loca, & pestilentia & fames, & terroresque de cælo, & signa magna erunt. Sed ante hæc omnia incipient vobis manus suas injicere, & persequentur, & tradent vos in synagogas, ducentes ad reges & principes propter nomen meum. Contingent autem hæc vobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus vestris non præmeditari quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere & contradicere omnes adversarii vestri. Tradimini autem à parentibus & fratribus, & morte afficient ex vobis. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: & capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras.*

HOMILIA XXXV.

Habita ad populum in basilica sancti Mennæ martyris, die natalis ejus.

Quia longius ab urbe digressi sumus, ne ad evertendum nos tardior hora præpediat, necesse est ut expositionem sancti Evangelij brevior sermo tranfcurrat. Dominus ac Redemptor noster perituri mundi præcurrentia mala denunciavit, ut eò minus perturbent venientia, quæ fuerint præcisa. Minus enim jacula feriunt quæ prævidentur: & nos tolerabilius mundi mala suscipimus, si contra hæc per præcipientiæ clypeum munimur. Ecce enim dicit: [Cum audieritis praelia & seditiones, nolite terri: oportet enim primum hæc fieri, sed nondum statim finis.] Pensanda sunt verba Redemptoris nostri, per quæ nos aliud interiùs, aliud exteriùs passuros esse denunciavit. Bella quippe ad hostes pertinent, seditiones ad cives. Ut ergo nos indiciet interiùs exteriùsque turbari, aliud nos fateatur ab hostibus, aliud à fratribus perpeti. Sed his malis prævenientibus, quia non statim finis sequatur, adjungit: [Surget gens contra gentem, & regnum adversus regnum: & terramotus magni erunt per loca, & pestilentia & fames, & terroresque de cælo: & signa magna erunt.] Vel sicut in quibusdam codicibus invenitur, *Terroresque de cælo & tempestates.* Atque potest subditur: [Et signa magna erunt.] Ultima tribulatio multis tribulationibus prævenitur: & per crebra mala quæ præveniunt, indicantur mala perpetua quæ subsequuntur. Et ideo post bella & seditiones non statim finis: quia multa debent mala præcurrere, ut malum valeant sine fine nunciare. Sed cum tot signa perturbationis dicta sint, oportet ut eorum * considerationem breviter per singula perstringamus: quia necesse est ut alia de cælo, alia de terra, alia ab elementis, alia ab hominibus patiamur. Ait enim: [Surget gens contra gentem;] ecce perturbatio hominum: [Erunt terramotus magni

* al. consideratione breviter singula